

AB VE OECD ÜLKELERİ İLE TÜRKİYE'DE TRANSFER FİYATLANDIRMASI UYGULAMASININ BENZER VE FARKLI YÖNLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI DEĞERLENDİRİLMESİ

A COMPARATIVE EVALUATION OF SIMILAR AND DIFFERENT ASPECTS OF TRANSFER PRICING IN EU AND OECD COUNTRIES AND TURKEY

Güray AKBAL*

ÖZ

Son yıllarda kamu harcamalarının artmasıyla birlikte vergiye atfedilen önem bir kez daha ön plana çıkmıştır. Bu doğrultuda günümüzde vergi mevzuatlarının vergisel kayıp ve kaçığı minimize edecek şekilde hazırlanması yoluna gidilmiştir. Vergi mevzuatlarının vergisel kayıp ve kaçığının azaltılması noktasında üzerinde ciddi bir şekilde durdukları konuların başında ise transfer fiyatlandırması gelmektedir. Transfer fiyatlandırması, OECD ve AB ülkelerinde üzerinde önemle durulan vergisel konuların başında gelmektedir. OECD tarafından bu konuda pek çok model ve rehber yayımlanmıştır. Türkiye’de, OECD ve AB ile birlikte mevzuatına transfer fiyatlandırmasını dahil ederek vergisel kayıpları azaltmaya çalışmaktadır. Türkiye’de uygulanan transfer fiyatlandırması sistemiyle, OECD ve AB üyelerinde uygulanan

ABSTRACT

With the increase in public expenditures in recent years, the importance attributed to tax has once again come to the fore. In this direction, today, tax legislation has been prepared in a way that will minimise tax loss and evasion. Transfer pricing is at the forefront of the issues that tax legislation focuses on reducing tax losses and evasion. Transfer pricing is one of the most important tax issues in OECD and EU countries. Many models and guides have been published by the OECD on this subject. Turkey too, together with the OECD and the EU, tries to reduce tax losses by including transfer pricing in its legislation. Although there are similarities and differences between the transfer pricing system applied in Turkey and the system applied in OECD and EU members, it is a common approach that

* Vergi Müfettişi, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Dr. Öğrencisi, Uludağ Üniversitesi, Hazine ve Maliye Bakanlığı, guray.akbal@vdk.gov.tr, ORC-ID: 0000-0002-3035-354X.

Akbal, G. (Ağustos 2021). AB ve OECD Ülkeleri ile Türkiye’de Transfer Fiyatlandırması Uygulamasının Benzer ve Farklı Yönlerinin Karşılaştırmalı Değerlendirilmesi, *Vergi Raporu*, 263, (11-34).

Makale Türü: Araştırma Makalesi

M.G.T.: 28.06.2021 / M.K.T.: 29.07.2021

sistem arasında benzerlik ve farklılıklar olmakla birlikte bu noktada vergi kayıp ve kaçığına müsaade edilememesi ortak yaklaşımdır. Transfer fiyatlandırması mevzuatının içerik ve uygulamasına ilişkin yaklaşımların seçilmiş OECD ve AB üye ülkeleri ile Türkiye arasındaki farklarına odaklanan bu çalışmada farklılık ve benzerliklerden yola çıkarak vergisel kayıp ve kaçıkla mücadelede en etkin mevzuatın ipuçları aranmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Vergi, Transfer Fiyatlandırması, Emsallere Uygunluk.

JEL Sınıflandırma Kodları: H2, H29.

GİRİŞ

Son yıllarda kamu harcamalarında yaşanan hızlı artış trendi ile ulusal ve uluslararası krizler vergiye yüklenen fonksiyonların önemini bir kez daha hatırlatmıştır. Vergiden, önemi doğrultusunda sahip olduğu bütün fonksiyonları bu noktada yerine getirmesi beklenmektedir. Bu fonksiyonların başında verginin fiskal amacı gelmektedir. Bu doğrultuda, devletlerin sunmak zorunda oldukları kamusal mal ve hizmetlerin finansmanı noktasında vergi gelirlerine olan bağımlılık düzeyleri artmıştır. Dünyada özellikle son yıllarda yaşanan ekonomik ve sağlık tabanlı küresel sorunlar bütün ülkelerin vergi gelirlerini azalttığı gibi, mükelleflerin de vergi yüklerini düşürmek için çeşitli vergisel teşvik, kayıp ve kaçık alanlarına yöneldikleri bir ortamı yaratmıştır.

Günümüzde vergi yükünün yasal veya yasal olmayan yollardan düşürülmesi temel mükellef davranış biçimi olarak ortaya çıkabilmektedir. Bu noktada, transfer fiyatlandırması kurumu dikkat çekmektedir. Dolayısıyla bu çalışmanın amacını; önemi özellikle son yıllarda giderek artan transfer fiyatlandırması kurumunun, seçilmiş İktisadi İş Birliği ve Gelişme Teşkilatı (OECD) ve Avrupa Birliği (AB) ülkeleri ile Türkiye arasındaki benzerlik ve farklarından yola çıkarak, etkili bir vergi rejiminde olması gereken optimal transfer fiyat-

tax losses and evasion cannot be allowed at this point. Focusing on the differences between selected OECD and EU member countries and Turkey in the approaches regarding the content and implementation of transfer pricing legislation, this study seeks clues about the most effective legislation in the fight against tax loss and evasion, based on the differences and similarities.

Keywords: Tax, transfer pricing, arm's length

JEL Classification Codes: H2, H29

landırması mevzuatına ışık tutmak olarak ifade edebiliriz. Çalışmada yöntem olarak öncelikle transfer fiyatlandırması ile ilgili genel terimler açıklanmış olup devamında özellikle OECD tarafından önerildiği şekilde transfer fiyatlandırmasında kullanılan fiyatlandırma yöntemleri üzerinde durulmuştur. Ayrıca seçilmiş bazı AB ve OECD üye ülkeleri ile Türkiye'de mevcut olan transfer fiyatlandırması mevzuatı genel olarak açıklanmış ve aralarındaki mevcut olan benzerlik ve farklar ortaya konmaya çalışılmıştır. Çalışmanın kapsamı olarak; transfer fiyatlandırması mevzuatında mevcut fark ve benzerliklerin ortaya konulması bağlamında seçilmiş OECD ve AB üye ülkeleri ile Türkiye mevzuatı belirlenmiştir.

1- TRANSFER FİYATLANDIRMASI VE GELİŞİMİ

Küreselleşme sürecinin doğurduğu iktisadi sonuçlardan birisi de küresel ölçekli ticaretin artmasını müteakiben çok uluslu şirketlerin oluşmasıdır. Sermaye mobilitesinin atarak uluslararası niteliğe bürünmesi, çok uluslu firmaların farklı ülkelerde ilişkili firmalar ya da iştirakler halinde örgütlenmesi ile olmuştur. Çok uluslu şirketler dünya ticaretinin yaklaşık %60'ını gerçekleştirmekte olup bu ticaret hacminin yaklaşık yarısını ilişkili kuruluşlarıyla gerçekleştirmek-

tedir.¹ Bu doğrultuda son yıllarda küreselleşme olgusunun ağırlığının artmasıyla birlikte dünyanın entegrasyonu artmıştır. Artan entegrasyonun sonuçlarından biri de ülke vergi sistemlerinin daha çok alanda karşı karşıya gelmelerine sebep olmuştur. Her ülkenin vergi mevzuatları birbirlerinden farklılık gösterdiğinden farklı ülkelerde vergisel açıdan vergi arbitrajı gündeme gelebilmektedir. Bu, çok uluslu firmalar tarafından yapılan karışık vergi planlamaları çerçevesinde ülkelerin vergisel kayıp yaşamalarına sebep olabilmektedir. Yüksek firma kârları vergisel yönden daha düşük vergi yükü sunan ülkelere aktarılırken, vergi matrahının ana unsurlarından birisi olan giderler ise yüksek vergi oranlarının mevcut olduğu ülkelerde bırakılmaktadır.² Söz konusu faktörler nihayetinde ülkelerin egemenlik hakları bağlamında aldıkları vergilerde kayıp yaşamalarına sebep olurken gerek ülke içinde gerekse de uluslararası piyasalarda vergilendirme iklimini olumsuz etkilemektedir.

2008 krizinden sonra ülkelerin vergisel kayıplarında yaşanan artış çok uluslu firmaların faaliyetlerinin bir sonucu olan vergi kayıplarının yeniden kamuoyunun gündemine gelmesine neden olmuştur. Bu kapsamda özellikle OECD tarafından yürürlüğe giren Matrah Aşındırma ve Kâr Aktarımı Eylem Planı (BEPS-Base Erosion and Profit Shifting) ile çok uluslu firmaların agresif vergi planlaması ile neden oldukları vergi kayıplarının önlenmesi temel amaç olarak belirlenmiştir. Eylem Planı'nın genel amacını, ekonomik faaliyet hangi ülkede yapılmışsa ve değer

nerede üretilmişse o ülke tarafından vergilendirme hakkının kullanılmasını sağlamak olarak ifade edebiliriz.³

1.1- Transfer Fiyatlandırmasının Tanımı

Transfer fiyatlandırması bir şirketin, ilişkili, bağlı veya kontrol altında tuttuğu kişi veya firmalara mal veya hizmet satarken veya bu kişi ya da firmalardan mal veya hizmet satın alırken piyasada serbest rekabet koşulları altında oluşan fiyat dışında emsallere aykırı şekilde uyguladığı fiyatlar üzerinden matrah kaydırarak, kazancı bir başka firmaya aktarmak için uyguladığı fiyatlandırma işlemidir.⁴ Bir başka tanıma göre ise transfer fiyatlandırması; kurum kazançlarının vergilendirilmesinden sonra kâr dağıtımı yapılması yerine kazancın, emsaline aykırı olarak tespit edilen veri fiyat kullanmak suretiyle kârın ortaklar lehine aktarılması işlemidir.⁵

Ülkemiz vergi kanunları dahilinde transfer fiyatlandırmasının tanımını yapmak gerekirse konu hakkında ilk olarak özel düzenlemelerin yapıldığı 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 13. maddesine bakmak gerekmektedir. KVK'nın 13'üncü maddesinin 1'inci bendinde transfer fiyatlandırmasının tanımına yer verilmiştir. Kurumlar, ilişkili kişilerle emsallere uygunluk ilkesine aykırı olarak tespit ettikleri bedel veya fiyat üzerinden mal veya hizmet alım ya da satımında bulunurlarsa, kazanç tamamen veya kısmen transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü olarak dağıtılmış sayılır. Kanun'un aynı maddesinde; alım, satım, kiralama, imalat ve inşaat işleri, ödünç

¹ Ahmet Kemal ÇELEBİ ve Pelin MASTAR ÖZCAN. "Transfer Fiyatlandırması Uygulamaları: Seçilmiş Ülkeler Açısından Bir Değerlendirme". Yönetim ve Ekonomi Dergisi. Sayı 2. 2017. s. 277-294.

² Mustafa Cemil KARA ve Ersan ÖZ. "Uluslararası Vergilendirmede Hibrit Uyumsuzlukları Etkisizleştirme Cabaları". Vergi Dünyası Dergisi. Sayı 416. 2016. s. 232-238.

³ Ahmet Kemal ÇELEBİ ve Pelin MASTAR ÖZCAN. a.g.m. s. 278.

⁴ Metin ERDEM ve diğerleri. Kamu Maliyesi. Ekin Basım Yayın Dağıtım. Bursa. 2020. s. 343.

⁵ Doğan ŞENYÜZ ve diğerleri. Türk Vergi Sistemi. Ekin Basım Yayın Dağıtım. Bursa. 2020. s. 179.

para alınması ve verilmesi işlemlerinin her hal ve şartta mal veya hizmet alım veya satımı olarak dikkate alınacağı ifade edilmiştir.⁶

Transfer fiyatlandırması hakkında gerek akademik literatürde yapılan tanımlar gerekse de ilgili vergi kanunlarında yapılan tanımlar özü itibarıyla aynı şeyi ifade etmektedirler. Söz konusu tanımlardan yola çıkarak toparlayıcı bir tanım yapmak gerekirse, transfer fiyatlandırması aralarında ilişkili bulunan veya birbirlerini kontrol eden firmaların, vergi yüklerini azaltma istekleri temelinde, emsallere aykırı olarak belirledikleri fiyat aracılığıyla işletme bünyesinde doğru tutarda ve doğru zamanda vergilendirilmesi gereken matrahın aşındırılması işlemi olarak ifade edilebilir.

1.2- Transfer Fiyatlandırmasının Tarihçesi

Modern anlamda muhasebe ve maliyet yönetimi ile ilgili derslerin içeriğinde yer alan ve özellikle 2000'li yıllardan sonra yerel ve küresel ölçekli şirketlerin artması ile önemi artan transfer fiyatlandırması esasen yıllardır var olan bir konudur. Araştırmalar transfer fiyatlandırmasının 1900'lü yıllara kadar dayandığını göstermektedir. Hatta İngiliz Henry Sidgwick'in 1901 yılında kaleme aldığı "The Principles of Political Economy" eserinde; eğer bir firma dikey bütünleşik bir yapıya sahipse, firmaların üretim sırasında kendi ürettikleri ürünleri de kullanabileceğini ancak bu durumda kullanılan bu ürünler için piyasa fiyatının geçerli olması gerektiğini savunarak transfer fiyatlandırmasına o yıllarda değinmiştir. Bunun yanı sıra 1920 yıllarında Du Pont ve 1921-1925 yıllarında General Motors firmalarında üretimde

kullanılan hammadde ve yarı mamullerde kendi maliyet bedellerinin mi, yoksa piyasa fiyatının mı uygulanacağı konusu tartışılmıştır. 1956 yılının nihayetinde ise ABD'deki Ulusal Muhasebeciler Derneği tarafından transfer fiyatlandırması konusunda ilk araştırma yayınlanmıştır.⁷ Dolayısıyla transfer fiyatlandırmasının 1900'lü yılların başlarında seri üretimin başlamasıyla birlikte, maliyet ve vergiler arasındaki ilişkinin önemine binaen bir yöntem olarak ortaya çıktığını ifade edebiliriz.

1956 yılında Ulusal Muhasebeciler Derneği tarafından transfer fiyatlandırması konusunda yapılan ilk araştırma yayımlanmıştır. Hukuki bir zeminde ABD'de 1963 yılında yasal önlemler hayata geçirilmiş, 1970'e gelindiğinde ise İngiltere Vergi Dairesi ile Amerikan İç Gelir İdaresi (IRS) transfer fiyatlandırması yöntemini kullanmak suretiyle hile ve vergi kaçırmayı önlemek için çeşitli önleyici yöntemler geliştirmişlerdir. 1979 ile 1984 yılları arasında ise OECD tarafından bu konuda hazırlanan rehber ile transfer fiyatlandırması konusunda önemli yasal tedbirler gündeme gelmiştir. 1991 yılında Türkiye'de transfer fiyatlandırması kavramı olarak üzerinde durulmaya başlanmıştır. 1949 yılında yürürlüğe giren ve 2006 yılına kadar yürürlükte kalan 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'ndaki "Örtülü Kazanç Dağıtımı" ile ilgili hükümler, transfer fiyatlandırması ile ilgili ülkemizde değinilen ilk hükümler olarak sayılabilir. Ama esas olarak, 21.06.2006 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 13. maddesinde "Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı" denilerek, ülkemizde "transfer fiyatlandırması" terimi Kanun'da daha ayrıntılı ve uluslararası mevzuata uygun bir şekilde yer almaya başlamıştır.⁸

⁶ 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu. (www.mevzuat.gov.tr). Erişim Tarihi: 26.06.2021.

⁷ Selami GÜNEY ve Ramazan BOZKURT. "Türkiye'deki Transfer Fiyatlandırma Uygulamalarının Vergisel ve Diğer Faktörler Dikkate Alınarak İncelenmesi". (https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/426888). Erişim tarihi: 21 Mayıs 2021.

⁸ Umut Tolga GÜMÜŞ ve Refikcan TAYBAKAN. "Transfer Fiyatlaması Ve Türkiye İncelemesi". Social Sciences Studies Journal. Sayı 28. 2018. s. 65.

1.3- Transfer Fiyatlandırmasının Nedenleri

Transfer fiyatlandırmasının nedenleri vergisel, yönetsel ve performans unsurları dahilinde ele alınmaktadır. Söz konusu nedenlerin ağırlığı her firma için değişmekle birlikte içlerinden en az birisinin dahi transfer fiyatlandırmasının sebebi olarak ön plana çıktığı bilinmektedir. Bu nedenlerden özellikle vergisel nedenler ön plana çıkmaktadır. Çünkü vergisel sonuç doğuran iktisadi faaliyetlerin yoğunlaşmaya başlamasıyla transfer fiyatlandırmasının firmalar için gerekliliği gündeme gelmiştir. Özellikle küreselleşme olgusunun ticaretin ölçeğini büyümesi farklı ülkeler arasında vergi yasalarının farklılığından kaynaklı bir vergi arbitraj imkanı doğurmuştur. Firmalar üretim ve pazarlarını farklı ülkelere paylaştırmak suretiyle üyeleri arasında transfer fiyatlandırmasını bu manada vergisel avantaj elde edebilmek için kullanmaya başlamışlardır.

Transfer fiyatlandırması uluslararası pazarlarda faaliyet gösteren ilişkili firmalar arasında yapılabildiği gibi ülke içinde faaliyet gösteren ve aralarında ilişki bulunan firma veya kişiler arasında da yapılabilmektedir. Ülke içinde yerleşik durumda olan ilişkili firmaların transfer fiyatlandırması gerekçelerinin başında yine vergisel avantaj sağlamak gelmektedir. Kâr maksimizasyonu hedefiyle çalışan firmaların vergisel avantaj elde etmek için maliyeti vergi yükü daha fazla olan ülkede veya yerleşik grup içi firma bünyesinde bırakması, buna karşılık kârın vergi yükü düşük olan yabancı ülkede yerleşik firmaya veya ülke içi ilişkili firma üzerinde bırakılması transfer fiyatlandırmasının vergisel yönden yapılma gerekçesini ortaya koymaktadır. Özet olarak ifade etmek gerekirse, transfer fiyatlandırmasının vergisel gerekçesini, aralarında organik ilişki

bulunan ya da birbirlerini kontrol eden firmaların vergisel avantaj yaratma pozisyonlarını göz önüne alarak kâr transfer etmeleri olarak ifade edebiliriz. Ayrıca ilişkili firmaların vergilendirme dönemlerinde adlarına tahakkuk edecek ve dolayısıyla ödeyecekleri vergi tutarlarının, verginin mükellefinin ve döneminin vergisel avantajlar gözetilerek ilişkili firmalar arasında dağıtılması olarak ifade edebiliriz.

Transfer fiyatlandırmasının vergi dışı nedenleri arasında ise amaç uyumunun sağlanmasına yardımcı olan yönetsel nedenler önem arz etmektedir. Bu kapsamda yönetsel nedenlere bakıldığında en önemli sebebin özellikle dikey bütünsel yapıda organize olan firmaların yapacakları işlemlerde ortaya çıktığı görülmektedir. Çünkü bütünsel yapıda organize olan ve aralarında ilişki bulunan firmalar arasında amaç uyumu daha rasyonel olarak sağlanabilmektedir. Aynı zamanda dikey bütünsel bir yapıda organize olan firmalar için bir mal veya hizmeti grup içi bir firmadan edinmek ile dışarıdan temin etmek arasında başta maliyet ve kârlılık açısından farklar vardır. Grup içinde yer alan firmalardan yapılacak olan alımlarda maliyetler açısından daha büyük avantaj olduğundan yönetim anlayışı olarak transfer fiyatlandırmasına bu kapsamda yönelim söz konusu olabilmektedir.⁹

1.4- Transfer Fiyatlandırmasının Sonuçları

Firmalar tarafından transfer fiyatlandırmasında vergisel açıdan devletin kaybı noktasında sonuç yaratacak bir fiyatlandırma mekanizması ile işlem yapılması durumunda bu işlemlerin kuşkusuz vergisel sonuçları gündeme gelmektedir. OECD tarafından transfer fiyatlandırması işlemine yönelik önerilen bazı sonuçlar olmakla birlik-

⁹ Sait KAYGUSUZ ve Şükrü DOKUR. "Transfer Fiyatlandırma Yöntemlerinin Değerlendirilmesi ve Faaliyet Tabanlı Transfer Fiyatlandırma Modeli". İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi. Sayı 2. 2005. s. 408.

te işleme bağlanan sonuçlar her ülkenin kendi iç vergi mevzuatına göre şekillenebilmektedir.

OECD tarafından yayımlanan Transfer Fiyatlandırması Rehberi'nde transfer fiyatlandırmasına bağlanan sonuçlar üzerinde durulmuştur. Söz konusu rehberde transfer fiyatlandırması işleminin gerçekleşmesinden sonra dört tür düzeltme önerilmiştir. Bunlar mükellefler tarafından yapılan düzeltme, birincil düzeltme, ikincil düzeltme ve karşı düzeltmelerdir.¹⁰ Bu düzeltmeler:

- **Mükellef Düzeltmesi:** İlk düzeltme mükelleflerin vergi beyannamesi vermeden önce kendi iradeleri doğrultusunda yaptıkları düzeltmeyi ifade etmektedir. Ayrıca bu düzeltme OECD rehberindeki telafi edici düzeltme (compensation adjustment) olarak ifade edilmektedir.
- **Birincil Düzeltme:** Emsallere uygunluk ilkesine aykırı gerçekleşen işlemin vergi idaresi tarafından tespiti üzerine vergi idaresi tarafından yapılan düzeltmeyi ifade etmektedir.
- **İkincil Düzeltme:** Transfer fiyatlandırması işleminde kâr transferi yapan kişi/kurum nezdinde gerekli olan düzeltmelerin yapılmasını takiben kendisine kazanç dağıtımı yapılan ilişkili kişi/kurum nezdinde yapılan düzeltmeyi ifade etmektedir.
- **Karşı Düzeltme:** Uluslararası ortamda gerçekleşen transfer fiyatlandırması işlemine devletlerden biri tarafından yapılan birincil düzeltme işlemi sonucu mükelleflerin çifte vergilemeye maruz kalmaması için diğer devletin kabul ettiği düzeltme işlemidir.

Transfer fiyatlandırması işlemine ülkemiz vergi kanunlarında bağlanan vergisel sonuçlara baktığımızda ise ilk başta yapılan işlemin transfer fiyatlandırması olup olmadığının belirlenmesi

üzerinde durulmaktadır. Ülkemiz vergi kanunları uyarınca tam mükellef kurumlar ile dar mükellef kurumların Türkiye'deki işyeri veya sürekli temsilciliğini yapanlar arasındaki ilişkili kişi statüsünde ülke içinde yapılan işlemlerde transfer fiyatlandırması yoluyla kazancın örtülü olarak dağıtıldığının kabul edilebilmesi Hazine zararı şartına bağlanmıştır (KVK 13. mad.). Dolayısıyla ülkemizde ilişkili kişi statüsünde yer alan kurumlar arasında transfer fiyatlandırması kabul edilmekle birlikte Hazine zararı şartı aranmaktadır.

Emsallere uygunluk ilkesine göre tespit edilen fiyatla piyasa fiyatı arasındaki farka göre mükellef nezdinde vergisel işlemler resen veya ikmalen tarhiyata konu edilmektedir. Kendisine transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtılan tutarlar ise mükellefin hukuki statüsüne göre gelir vergisi stopajına veya iştirak kazançları istisnasına konu edilmektedir. Örtülü kazanç dağıtılan kişinin gerçek kişi olması durumunda dağıtımına konu edilen kâr payı tutarı net kabul edilmekte ve brüte iblağ edilerek 193 Sayılı GVK'nın 94'üncü maddesi uyarınca %15 oranında gelir vergisi stopajı uygulanmaktadır.¹¹ Kurumlar vergisine tabi mükellef olması durumunda ise aynı Kanun'un 5/1-b maddesinde belirtilen iştirak kazançları istisnası olarak değerlendirilerek mükerrer vergilemenin önüne geçilmektedir.

OECD tarafından Transfer Fiyatlandırması Rehberi'nde önerilen düzeltme işlemlerinin ülkemiz vergi mevzuatına yansıdığı görülmektedir. Transfer fiyatlandırmasında taraf olan ilişkili kişiler arasındaki daha önce yapılan işlemlerin düzeltilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Ancak bu düzeltmelerin yapılabilmesi için örtülü kazanç dağıtımı yapan kurum adına gerekli olan vergisel işlemlerin tamamlanması ve adına tarh edilen vergilerin ödenmiş olma şartı aranmaktadır.

¹⁰ Hüseyin IŞIK(a). *Uluslararası Vergilendirme*. On iki Levha Yayıncılık. İstanbul 2014. s. 375.

¹¹ 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu(www.mevzuat.gov.tr). Erişim tarihi: 26 Haziran 2021.

2- TRANSFER FİYATLANDIRMASI YÖNTEMLERİ

Transfer fiyatlandırmasına ilişkin emsallere uygun fiyat ya da bedelin tespitinde kullanılacak yöntemlerin belirlenmesinde esas itibarıyla OECD Transfer Fiyatlandırması Rehberi dikkate alınmıştır. Emsallere uygun fiyat ya da bedelin tespitinde mükelleflerin uygulayabileceği üç geleneksel yöntem öngörülmüştür.¹² Çalışmamızın bu bölümünde geleneksel işlem yöntemleri olarak ifade edilen bu yöntemler ile diğer yöntemler üzerinde durulacaktır.

Transfer fiyatlandırması mevzuatına ilişkin gerek OECD gerekse de AB'ye üye ülkelerde konunun en önemli bileşeni emsallere uygunluk ilkesidir. Bu ilke esasında transfer fiyatlandırmasında güdülen amacın aracı konumundadır. Dolayısıyla önemi doğrultusunda emsallere uygunluk ilkesi ayrıca çalışmamızda ele alınmıştır.

2.1- Transfer Fiyatlandırmasının Temeli: Emsallere Uygunluk İlkesi

OECD'nin transfer fiyatlandırmasıyla ilgili olarak yayımladığı rehberde ilişkili firmaların kendi aralarında gerçekleştirecekleri işlemlerde vergi hukuku açısından "Arm's Length" ilkesini gözetmeleri gerektiğini ifade etmiştir. İngilizce bir terim olan bu ilke bazı yazarlar tarafından emsalere uygunluk ilkesi olarak Türkçeye çevrilmiştir. Kimi yazarlar da bu kavramı anlaşılmaz, muvazaasız fiyat olarak tanımlamıştır.¹³ Bir başka tanıma göre "Arm's Length" ilkesi, alıcıların ve satıcıların bir tarafın diğer tarafı etkilemeden bağımsız

olarak hareket ettiği bir ticari anlaşma olarak ifade edil işleme konu alış ve satışlar, her iki tarafın da kendi çıkarları doğrultusunda hareket ettiğini ve diğer tarafın baskısına maruz kalmadığını iddia etmekte; ayrıca alıcı ve satıcı arasında hiçbir gizli anlaşma olmadığına dair başkalarına güvence vermektedir.¹⁴ Bu açıklamalar ışığında "Arm's Length" prensibi her ne kadar farklı kelimelerle ifade edilerek Türkçeye tercüme edilse de anlam olarak ülkemiz vergi kanunlarında tanımlanan emsal bedel ya da fiyat tanımını karşıladığını ifade edebiliriz.

Transfer fiyatlandırmasında emsal bedel, ilişkili kişilerle yapılan mal ya da hizmet alım ve satımında uygulanan fiyat veya bedelin, aralarında böyle bir ilişki bulunmaması durumunda oluşacak fiyat ve bedele uygun olmasını ifade etmektedir.¹⁵ Bir başka tanıma göre emsallere uygun fiyat ya da bedel, aralarında ilişkili kişi tanımı kapsamında söz konusu fiyat ya da bedeli etkileyecek herhangi bir bağ ve ilişki olmayan kişilerin tamamen işlemin gerçekleştiği andaki koşullar altında oluşturduğu piyasa fiyatı ya da pazar fiyatı olarak adlandırılan tutarı ifade etmektedir.¹⁶

2.2- Transfer Fiyatlandırmasında Kullanılan Yöntemler

Transfer fiyatlandırmasında emsal fiyat veya bedelim belirlenmesinde ilk olarak başvurulabilecek yöntemler; karşılaştırılabilir fiyat yöntemi, maliyet artı yöntemi ve yeniden satış fiyatı yöntemidir. Bu yöntemler OECD Transfer Fiyatlandırması Rehberi'nde "geleneksel işlem yöntemleri"

¹² Hüseyin IŞIK(a). a.g.e. s. 319.

¹³ Hüseyin IŞIK(b). *Çok Uluslu Şirketlerde Örtülü Kazanç ve Örtülü Sermaye*. T.C. Maliye Bakanlığı Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı. Ankara 2005. s. 86.

¹⁴ Investopedia. "What Is an Arm's Length Transaction?". (<https://www.investopedia.com/terms/a/armlength.asp>). Erişim tarihi: 14 Nisan 2021.

¹⁵ Muhittin DOĞRUYOL. *Yeni Kurumlar Vergisi Kanunu Kapsamında Transfer Fiyatlandırması*. Vergi Denetmenleri Derneği, Ankara. 2008. s. 27.

¹⁶ İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Odası (IYMMO). "Yeni Kurumlar Vergisi Taslağında Uluslararası Transfer Fiyatlamasına İlişkin Düzenlemeler". (<https://www.istanbulymmo.org.tr/Data/Platform/1183.pdf>). Erişim tarihi 14 Mayıs 2021.

olarak öncelikle önerilen yöntemlerdir. Mükellefler transfer fiyatlandırmasında emsale uygun bedeli seçme aşamasında bu yöntemlerden işlemin mahiyetine en uygun yöntemi kullanmak suretiyle işlem yapabilmektedirler.¹⁷ Bununla birlikte, mükelleflerin emsallere uygun bedel ya da fiyatı bu yöntemlerden biri aracılığıyla tespit edemeleri durumunda kendilerinin belirleyeceği başka bir yöntemi de kullanmaları mümkündür.

2.2.1- Karşılaştırılabilir Fiyat Yöntemi (Comparable Uncontrolled Price Method)

Transfer fiyatlandırmasında en çok tercih edilen yöntemlerin başında gelen karşılaştırılabilir fiyat yöntemi, ilişkili kişiler arası yapılan işlemlerde uygulanan fiyatla, ilişkili olmayan kişiler arası yapılan işlemlerde uygulanan fiyatın karşılaştırılarak belirlenmesidir.¹⁸ Bu yöntemde, transfer fiyatlamasına konu mal ve hizmetler için ilişkili kişiler tarafından kontrollü bir işlemde uygulanan fiyat ya da bedel ile rekabet ortamının mevcut olduğu karşılaştırılabilir koşullar altında oluşan piyasa fiyatı ya da bedelinin mukayese edilmesi ifade edilmektedir.¹⁹ Transfer fiyatlandırmasının vergisel amaçları göz önüne alındığında, serbest koşullar altında oluşması beklenen fiyat ya da bedel ile ilişkili kişilerin belirledikleri fiyat ya da bedel arasında bir fark oluştuğunda ve bu farkın geçerli sebeplerle açıklanamadığı durumlarda fiyatın emsallere aykırı olarak belirlendiği varsayılmaktadır.

Ülkemiz Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 13'üncü maddesinde transfer fiyatlandırmasında karşılaştırılabilir fiyatın uygulanmasıyla ilgi-

li düzenlemelere yer verilmiştir. Buna göre bir mükellefin uygulayacağı emsallere uygun satış fiyatının, karşılaştırılabilir mal veya hizmet alım ya da satımında bulunan ve aralarında kanunun sınırlarını çizdiği ölçüde bir ilişki bulunmayan mükelleflerin gerçekleştirdikleri işlemlerde uygulayacakları piyasa fiyatı ile mukayese edilerek belirlenmesi gerektiği ifade edilmiştir.²⁰ Ancak bu karşılaştırma işleminin yapılabilmesi için aralarında kanunun belirlediği şekilde ilişki olan mükelleflerin kendi aralarında yaptıkları transfer fiyatlandırmasına konu işlemlerle, aralarında aynı kapsamda bir ilişki bulunmayan kişilerin aynı neviden işlemlerinin karşılaştırılabilir olması gerekmektedir.

Transfer fiyatlandırmasında emsallere uygun fiyat veya bedelin belirlenmesinde ilk olarak iç emsale bakılacak, iç emsale bakmak suretiyle fiyat veya bedel bulunmuyorsa ya da güvenilir değilse bu durumda dış emsal karşılaştırmada dikkate alınacaktır. İç emsal, mükellefin ilişkisiz kişilerle yaptığı işlemlerde kullandığı fiyat ya da bedeli ifade ederken, dış emsal ise, bir mükellefin ilişkili kişi ile yapmış olduğu işlemlerde, ilişkisiz kişiler arasında gerçekleşen piyasa fiyatını esas alması temeline dayanır.²¹

2.2.2- Maliyet Artı Yöntemi (Cost Plus Method)

Emsallere uygun fiyatın tespitinde kullanılan geleneksel yöntemlerden bir diğeri maliyet artı yöntemidir. Bu yöntem ile mal ya da hizmet alım ya da satımında transfer fiyatlandırmasına konu işlemin maliyetine makul derecede bir brüt kâr

¹⁷ Hüseyin IŞIK(a). a.g.e. s. 319.

¹⁸ Muhittin Doğruyol. a.g.e. s. 28.

¹⁹ Ahmet KURŞUN. *Transfer Fiyatlandırması. OECD. AB. ABD Düzenlemeleri ve Türkiye'de Transfer Fiyatlandırması Rejimi.* İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul 2008. s.33.

²⁰ Centrum Danışmanlık. "Transfer Fiyatlandırması Yöntemleri ve Uygulamaları." (<https://www.vergiport.com/yayinlar/rehber/TRANSFER-FIYATLANDIRMASI-YONTEMLERI-VE-UYGULAMASI-REHBERi.pdf>.) Erişim tarihi 15 Nisan 2021.

²¹ Ahmet SEVEN ve Tülin CANBAY. *Transfer Fiyatlandırmasında Emsal Bedelin Belirlenmesinde Yaşanan Sorunları Türk Vergi Mevzuatı Açısından Değerlendirilmesi.* Vergi Müfettişleri Derneği. Ankara 2015. s. 59-60.

oranının eklenerek bulunması ifade edilmektedir. Bu işlemde ilave edilecek makul kâr marjı işlemin tarafı olan mükellef tarafından belirlenen herhangi bir tutar olmayıp, ilişkisiz kişilerle aynı neviden işlemlerde uygulanan kâr marjını ifade etmektedir. Ancak iç emsal olarak bu şekilde bir brüt kâr marjının mevcut ya da mümkün olması durumunda, işlemin tarafı olan mükellef tarafından dış emsale yönelmek suretiyle aynı ya da benzer koşullar altında geçerli olan brüt kâr marjı dikkate alınması maliyet artı yönteminin bir diğer yönünü oluşturmaktadır.²² Maliyet artı yöntemine ilişkin bu açıklamaların ülkemiz Kurumlar Vergisi Kanunu'nda yer alan düzenlemelerde ayrıca yer aldığı görülmektedir. Kanun'un ilgili maddesi maliyet artı yöntemini, emsallere uygun fiyat ya da bedelin tespitinde işleme konu mal veya hizmet maliyetlerinin makul bir brüt kâr haddi kadar artırılmak suretiyle hesaplanması şeklinde tanımlamıştır.²³

Maliyet artı yönteminin transfer fiyatlandırmasında kullanılabilmesi için ilişkili bir kişiyle yapılan bir işlemin, ilişkili olmayan kişilerle yapılan işlemlerle karşılaştırılmasında; karşılaştırmaya konu işlemler arasında işlemin muhatapları tarafından işin özelinden kaynaklı muhtelif riskler, gerçekleştirilen işlevler ile üretim ve faaliyet giderlerinden kaynaklı maliyet farkları mevcut olabilmektedir. Söz konusu farklılıkların maddi etkilerinin giderilmemesi durumunda belirlenen brüt kâr haddi gerçekçi olmayacaktır. Aynı şekilde karşılaştırmaya referans alınacak brüt kâr oranının tespitine kaynak teşkil edecek işlemlerin muhasebe kayıtları arasında benzerlik olmalıdır. Muhasebe düzeninden kaynaklı maddi farkların düzeltilmesiyle bulunacak brüt kâr marjı daha tutarlı ve rasyonel olacaktır.²⁴

Maliyet artı yönteminin uygulanmasına ilişkin olarak muhasebe standartları ve kavramlarının önemini yanında, karşılaştırmaya konu mal veya hizmetin üretimi için katlanılan harcamaların hangilerinin maliyet olarak, hangilerinin faaliyet gideri olarak kaydedileceğinin net olarak belirlenmesi gerekmektedir. Örneğin; A, ofis koltukları pazarı için sünger üreten yerleşik bir firmadır. A, ürettiği ürünleri yabancı bir ülkede yerleşik ilişkili firması B'ye ihracat yoluyla satmakta ve imalat faaliyetleri ile ilgili %10 brüt kâr marjı elde etmektedir. X, Y ve Z firmaları ise ofis koltukları için sünger üreten ve aralarında herhangi bir ilişki olmayan yerleşik firmalardır. Bu firmalar da mallarını bağımsız yurt dışı firmalara satmakta olup, imalat süreçlerinde %4 ila %6 oranlarında brüt kâr elde etmektedirler. A firması tarafından, denetim, danışmalık, muhasebe ve genel idare giderleri gibi giderler imal edilen ürünlerin maliyetine kaydedilirken, diğer firmalarda bu harcamalar faaliyet gideri olarak kaydedilmektedir. Dolayısıyla brüt satış kârlılığı A firması ile diğer firmalar arasında bu farktan kaynaklı olarak farklılık arz etmektedir. Maliyet artı yönteminin bu anlamda dikkate alınabilmesi için maliyet ve muhasebe açısından mevcut bu durumun düzeltilmesi gerekmektedir.

2.2.3- Yeniden Satış Fiyatı Yöntemi (Resale Price Method)

Yeniden satış fiyatı yöntemi, ilişkili bir işletmeden satın alınan bir mal veya hizmetin ilişkisiz bir işletmeye satılması durumunda uygulanacak bir fiyat ile başlamaktadır. Yeniden satış fiyatı olarak belirlenen bu fiyat, daha sonra yeniden satan işletmenin satış ve diğer faaliyet gider kalemlerini karşılayacak ve uygulanacak işlevler dahil-

²² Zinnur BÖBEK. *Transfer Fiyatlandırmasında Emsal Tespitine İlişkin Yeni Yöntemler*. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Maliye Araştırma Merkezi Konferansları 60. Seri. İstanbul. 2016. s. 70.

²³ 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu. (www.mevzuat.gov.tr). Erişim tarihi: 20 Haziran 2021.

²⁴ Hüseyin İŞİK(a). a.g.e. s. 332.

de uygun bir kâr sağlanacak biçimde belirlendiği bir tutarı ifade eden uygun bir brüt kâr marjı uygulanarak düşürülmektedir. Fiyattan brüt kâr marjının düşürülmesinden sonra kalan bakiye tutar, mal veya hizmetin satın alınmasına ilişkin diğer masraflarla ilgili düzeltmeler yapıldıktan sonra emsal fiyat olarak varsayılabilir.²⁵ Kısacası yeniden satış fiyatı, işleme konusu mal veya hizmetin aralarında kanunun çizdiği ölçüde bir ilişki bulunmayan gerçek veya tüzel kişi işletmelere yeniden satılması durumunda uygulanacak olan satış fiyatından, işin icabı gereği uygun bir brüt satış kâr oranı düşürülerek hesaplanmasını ifade etmektedir.²⁶

Yeniden satış fiyatının özünde yatan temel mantık, serbest piyasada faaliyet gösteren ilişkisiz ve bağımsız mal ve hizmet dağıtıcılarının arasındaki rekabetin, aynı işlevleri yerine getiren dağıtıcılar için benzer kâr oranlarını sağladığı varsayımdır. Dolayısıyla bu yöntemde alıcının ilişkili firmaya ödeyeceği fiyat, aynı işlevleri yerine getiren ilişkisiz ve bağımsız işletmelerin sağladıkları kâr marjlarını dikkate alarak hesaplanmaktadır. Bir başka deyişle ilişkisiz işletmelerden elde edilen kâr marjları, ilişkili şirketin satış fiyatından indirilmek suretiyle emsal alış fiyatı tespit edilmektedir.²⁷

2.2.4- Diğer Yöntemler (Other Methods)

Transfer fiyatlandırmasında emsallere uygun fiyatın belirlenmesinde geleneksel yöntemler olarak ifade edilen karşılaştırılabilir fiyat yöntemi, maliyet artı yöntemi ve yeniden satış fiyatı yöntemi gittikçe karmaşılaşan ticari ilişkilerle birlikte her zaman emsallere uygun fiyatın belirlenmesinde tutarlı sonuçlar vermemektedir.

Çünkü geleneksel yöntemler olarak ifade edilen bu yöntemlerin karmaşık ve çok katmanlı ticari ilişkileri kavramaktan uzak olduğu durumlarda fiyatı tespit etme bakımından sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Dolayısıyla geleneksel yöntemlerin yanında daha gerçekçi, tutarlı ve rasyonel bir emsal fiyat ya da bedel tespiti için ilave bazı yöntemlere ihtiyaç duyulmuştur. Bu yöntemler işleme dayalı net kâr marjı yöntemi ile kâr bölüşüm yöntemidir.

Yeni yöntemler olarak adlandırılan bu yöntemlerden işleme dayalı net kâr marjı yöntemi (Transactional Net Margin Method), mükelleflerin satışları, maliyet kalemleri ya da bilançolarındaki varlıkları bağlamında, ilişkili firmalar arasında gerçekleşen kontrol altında icra edilen bir işlemde oluşan net kâr haddinin baz alınması esasına dayanmaktadır. Bu yöntemde özetle transfer fiyatlandırmasına konu işlemde en önemli parametrelerden birisi olan maliyetlerin tenzil edilmesi sonucunda bulunan faaliyet kârının mali göstergelere oranlanması neticesinde ulaşılan kâr dikkate alınmaktadır. Bu bağlamda, geleneksel yöntemler olarak ele alınan yeniden satış fiyatı ve maliyet artı yöntemlerinden farklı olarak bu yöntemde dikkate alınan kâr, brüt kâr değil, net faaliyet kâr marjı üzerinden hesaplanmaktadır. Bu yüzden bu yöntemde kâr düzeyi işlem farklılıklarından diğer yöntemlere göre daha az etkilenmektedir.²⁸

Net kâr marjı yönteminde temel parametre olarak belirlenen net kâr marjı, firmaların gerçekleştirdiği net satışlara göre ne düzeyde faaliyet kârı elde ettiklerini açıklamaktadır. Dolayısıyla bu yöntemin kullanımı genel olarak ticari faaliyetlerini distribütörlük olarak yürüten ve işlevsel

²⁵ OECD. "Transfer Pricing Country Profiles". (<https://www.oecd.org/tax/transfer-pricing/transfer-pricing-country-profiles.htm>). Erişim tarihi 25 Nisan 2021.

²⁶ 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu. (www.mevzuat.gov.tr). Erişim tarihi: 20 Haziran 2021.

²⁷ Hüseyin IŞIK(a). a.g.e. s. 338.

²⁸ Zinnur BÖBEK. a.g.e. s.74.

faaliyetleri yoğun olarak satışlarını etkileyen firmalar tarafından tercih edilmektedir.²⁹

Geleneksel fiyat belirleme yöntemleri dışındaki bir diğer yöntem ise kâr bölüşüm yöntemi (Profit Split Method). Bu yöntem genel olarak ticari olarak gerçekleştirilen işlemlerin birbirine empoze olduğu, birleştiği, biri diğerinin içine geçtiği ve ayrılmaz bir parçası olduğu durumlarda kullanımı olan bir yöntemdir. Bu yöntem özellikle iş ortaklığı ve adi ortaklık gibi ticari faaliyetlerin taraflar bazında iç içe geçtiği ve birleştiği ortamlarda elde edilen kârların bölüştürülmesinde kullanılmaktadır.³⁰ Yöntem özü itibarıyla, ilişkili kişilerin bir ya da daha fazla kontrol altında yapılan işlemler sebebiyle oluşan toplam faaliyet kâr ya da zararının, ilişkili firmaların üstlendikleri işlevler ve yüklendikleri riskler dahilinde aralarında emsallere uygun olacak şekilde paylaştırılmasını esas almaktadır.³¹

3- ÇEŞİTLİ ÜLKELERDE TRANSFER FİYATLANDIRMASI YÖNTEMLERİNİN KULLANIMI

3.1- OECD Ülkeleri

Küreselleşmenin artmasıyla birlikte ticaret ülke sınırlarını aşarak uluslararası düzeyde yapılmaya başlanmıştır. Bu doğrultuda günümüzde dünya ticaretinin büyük bir kısmı uluslararası piyasalarda yapılmaktadır. Eskiye nazaran, çok sayıda farklı mal ve hizmet üreten ve satan işletmeler aktör olarak sahneye çıkmışlardır. Dolayısıyla artan uluslararası ticari işlemler sonucunda çok uluslu şirket kavramı gün yüzüne çıkmıştır. Söz konusu şirketlerin çok büyük bir kısmının

OECD üye ülkelerinde yer alması OECD'nin transfer fiyatlandırmasına yoğun ilgi duymasına sebep olmuştur. Bu kapsamda OECD transfer fiyatlandırmasında ortaya koyduğu çeşitli düzenleme, öneri ve rehberlerle ülkeleri bu konuda düzenleme yapmaya teşvik eden bir pozisyona bürünmüştür.

Çalışmanın bu bölümünde OECD'nin konuya yaklaşımını yansıtan seçilmiş üye ülkeler üzerinde durulacaktır.

3.1.1- ABD

Transfer fiyatlandırmasına en çok önem veren ülkelerin başında ABD yer almaktadır. Çok uluslu şirket sayısının fazla olması ve bu kapsamdaki mükelleflerden topladığı vergi gelirlerinin yüksek olması ABD'yi transfer fiyatlandırması konusunda diğer ülkelere nazaran çok daha erken ve detaylı düzenlemeler yapmaya sevk etmiştir.³² Bu düzenlemelerden en önemlisi olan ABD İç Gelir Yasası'nın 482'nci maddesinde yer almıştır. Söz konusu düzenlemede transfer fiyatlandırması ile ilgili yapılan düzenlemeye aşağıda yer verilmiştir.³³

"Madde 482. Gelir ve indirimlerin vergi mükellefleri arasında dağıtımı

Doğrudan veya dolaylı olarak aynı menfaatler[le] sahip olunan veya kontrol edilen (Tüzel kişiliği haiz olup olmadıklarına, Birleşik Devletler'de kurulmuş olup olmadıklarına yahut bağlı (ilişkili) olup olmadıklarına bakılmaksızın) iki veya daha fazla organizasyon, ticari faaliyet veya iş[letmen]in söz konusu olduğu her olayda, [Maliye Bakan[ı]], vergilerin kaçırılmasını önlemek veya bu organizasyon[lar], ticari faaliyet[ler] veya

²⁹ Deloitte. "Transfer Fiyatlandırmasında Kâr Düzey Göstergeleri". (<https://www.verginet.net/Haber.aspx?ID=1245>.) Erişim tarihi: 21 Nisan 2021.

³⁰ Hüseyin IŞIK(b). a.g.e. s.129.

³¹ Hüseyin IŞIK(a). a.g.e. s. 343.

³² Ahmet KURŞUN. a.g.e. s. 42.

³³ Ufuk Olcay TOKAY. *Çok Uluslu Şirketler Nezdinde Transfer Fiyatlandırması Ve Türk Vergi Sistemindeki Uygulaması*. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul 2010. s. 131-132.

iş[ler]den herhangi birinin gelirini açıkça yansıtmak için bir dağıtım, tahsis veya paylaşımın gerekli olduğunu saptarsa, safi gelir, indirimler, mahsuplar veya karşılıkları bu durumdaki organizasyon, ticari faaliyet veya iş[letme]lerin aralarında dağıtılabilir, tahsis edebilir veya paylaşılabilir. Madde 926(h)(3)(B) anlamında bir gayri maddi varlığın transferi[nin] (veya lisanslaması[nın]) söz konusu olduğu durumda, bu transfer veya lisanslamaya ilişkin gelir, [bu] gayri maddi varlığa atfedilebilir gelir ölçülü olacaktır.”

ABD'nin transfer fiyatlandırmasına ilgi duyması diğer ülkelere oranla çok daha eski tarihlere dayanmakta olup, çerçeve mevzuat tabiri caizse ABD tarafından oluşturulmuştur. Hatta ABD'nin bu konuda yaptığı çalışmalar OECD'yi de etkilemiş ve OECD tarafından konuyla alakalı çalışmaların yapılmasına vesile olmuştur. Bununla birlikte ABD'de transfer fiyatlandırmasının tarihçesi çok eski olmakla birlikte süreç esnek ve yeniliklere açıktır. Gelişen ihtiyaçlar kapsamında sisteme gerekli ilave ve güncellenmeler yapılmaktadır. ABD'nin transfer fiyatlandırmasına ilişkin olarak 482'nci maddede yer alan ana düzenleme ile bu düzenlemeye istinaden konuyla ilgili yayımladığı yönetmelikte transfer fiyatlandırmasının çerçevesi çizilmiştir. Buna göre ABD'nin transfer fiyatlandırması mevzuatının öne çıkan özellikleri şöyledir.³⁴

- Madde metninden açıkça görüleceği üzere ilişkili ve bağlı teşebbüsleri tanımlamak ve ayrı ayrı açıklamak yerine, ilişkiyi mevcut ticari faaliyette ortak faydaya dayandırmıştır. Gerekli olan düzeltmelerin yapılabilmesi için işlemlerin tüzel kişiliğe sahip işletmeler eliyle yapılma şartı aranmamış olup, idareye bu konuda geniş yetkiler tanınmıştır.
- ABD transfer fiyatlandırması mevzuatında

temel alınan ölçü emsallere uygunluk ile-sidir. Emsallere uygunluk ilkesi, aralarında herhangi bir bağ ve ilişki bulunmayan mükellefler tarafından kendi çıkarlarını yükseltmek maksatlı yaptıkları görüşmeler neticesinde saptadıkları fiyat olarak ifade edilmektedir.

- ABD'de transfer fiyatlandırmasının konusuna giren işlemleri yapan mükellefler IRS'in emsal bedelin tespitinde kullanımını kabul ettiği Karşılaştırılabilir Fiyat Yöntemi, Maliyet Artı Yöntemi, Kar Bölüşüm Yöntemi ya da işlemin mahiyetine uygun diğer belirtilmemiş yöntemleri kullanabileceklerdir. Kontrol altında gerçekleştirilen işlemlerdeki emsallere uygun fiyat “*en iyi yöntem kuralı*”na göre değerlendirilmektedir.
- ABD transfer fiyatlandırması mevzuatında emsallere uygunluk sadece fiyatlar üzerinden değil, sonuçlar üzerinden oluşan kâr zarar durumu dikkate alınmak suretiyle değerlendirmeler yapılmaktadır.
- Transfer fiyatlandırmasında belgelendirmeye özel önem verilmiş olup bu konuda mükelleflere belgelendirme noktasında yükümlülükler getirilmiştir. İşlemlerde belirlenen fiyatın emsallere uygun olup olmadığı noktasında belgelendirme yükümlülüğü kural olarak mevzuatta yer almaktadır. Bu yükümlülükler uyulmaması durumunda ise uygulanacak cezalarda artışlar yapılmıştır.
- ABD'de mevcut düzenlemeyle grup içi şirketlerin gerçek vergi matrahlarının kavranması hedeflenmekte olup diğer grup içi firmalarda olduğu gibi çok uluslu firmaların ihracat ve ithalatlarında dikkate aldıkları fiyatın emsallere uygun olması aranmaktadır.

³⁴ Ertunç AKSÜMER, *a.g.m.* s. 57-58.

Hüseyin İŞİK(b). *a.g.e.* s. 68-69.

3.1.2- Birleşik Krallık

Birleşik Krallık'ta transfer fiyatlandırmasıyla ilgili işlemler çok eski tarihlere kadar gitmekle birlikte günümüzde güncellenmiş gelir ve kurumlar vergileri kanunlarına göre işlemler yürütülmektedir. Ayrıca transfer fiyatlandırmasına ilişkin düzenlemeler büyük ölçüde OECD düzenlemeleri ile paralellik göstermektedir. Birleşik Krallık'ın transfer fiyatlandırması rejimi, 2010 Vergilendirme (Uluslararası ve Diğer Hükümler) Yasası'nın (TIOPA) 4. kısmında yer almaktadır. Birleşik Krallık'ta uygulanan transfer fiyatlandırması mevzuatını öne çıkan özelliklere aşağıda yer verilmiştir:³⁵

- Transfer fiyatlandırmasına konu maddi ve gayri maddi varlıkların transferinde emsallere uygunluk ilkesi geçerlidir.
- Transfer fiyatlandırmasına konu maddi ve gayri maddi transferler neticesinde ülkede daha az vergi ödendiğinin tespiti halinde emsallere uygunluk ilkesi dikkate alınmak suretiyle vergi matrahı doğru bir şekilde hesaplanmaktadır.
- Birleşik Krallık'ta ticari faaliyette bulunan yerleşik mükelleflerin, ülke dışında bulunan ilişkili firmalarla olan ilişkilerinde maliyetlerini artıracak şekilde değerinin üstünde alım yapmaları veya satışlarını azaltacak şekilde değerinin altında satış yapmaları durumunda vergi idaresi tarafından emsallere uygun fiyat ya da bedel tespit edilerek gerekli olan tarhiyatlar yapılmaktadır. Buna karşılık tersi durumların varlığında herhangi bir işlem yapılmamaktadır. Yani burada güdülen amaç ülke içinde yer alan firmaların vergi matrahlarının yükseltilmesine yönelik olmakla birlikte vergi anlaşmalarının bulunması karşılığında düzeltme yapılmasına müsaade edilmektedir.

- Birleşik Krallık'ta Maliye Kanunu'na göre transfer fiyatlandırması işlemleri bazı durumlarda adi ortaklıklar ile gerçek kişi mükelleflere de uygulanabilmektedir.
- Birleşik Krallık'ta mükelleflerin hatalı bildirim ve beyanlarına uygulanan ceza sistemi transfer fiyatlandırması kaynaklı işlemlere de uygulanmaya başlanmıştır.
- Birleşik Krallık'ta transfer fiyatlandırmasına konu işlemler üzerinden inceleme yapmak üzere konuda uzmanlığı olan birimler oluşturulmuştur.
- Transfer fiyatlandırması hükümleri genel olarak şu durumlarda geçerlidir: Herhangi iki işletme, bir işlem veya bir dizi işlem yoluyla bir karşılık ayırmıştır. Bu iki varlık bir bağlantı testini ("katılım koşulu" olarak anılır) karşılar. Gerçek hüküm, emsal mesafeden hareket eden kişiler arasında yapılacak olan hükümden farklıdır. Bu koşullar yerine getirilirse ve hüküm, işletmelerden birinin Birleşik Krallık vergi yükümlülüğünü azaltma etkisine sahipse (bir emsal karşılığına kıyasla), bu kişinin vergi yükümlülüğü, emsallerine göre hesaplanabilir.
- İlişkili kişi işlem sırasında (veya finansman anlaşmaları durumunda bu tarihi takip eden altı ay içinde) taraflardan biri, diğerinin yönetimine, kontrolüne veya sermayesine doğrudan veya dolaylı olarak katılması ve aynı kişi (veya kişiler), her iki tarafın yönetimine, kontrolüne veya sermayesine doğrudan veya dolaylı olarak katılması ile oluşmaktadır.
- Genel olarak, bir kişinin (ve bağlı taraflarının) başka bir kişiyi kontrol etmesini sağlayan veya sağlayan haklara sahip olması veya iki kişinin her birinin başka bir kişiyi

³⁵ Hüseyin IŞIK(b). a.g.e. s. 129.

Thomsen Reuters *Practical Law*. "Transfer pricing in the UK (England and Wales): overview". ([https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/w-0074630?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/w-0074630?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true)). Erişim tarihi 21 Şubat 2021.

kontrol etme hakkının en az %40'ına sahip olması durumunda, bu kişiler ilişkili kategoride değerlendirilmektedir.

- Transfer fiyatlandırması kuralları genellikle ilgili hesap döneminde küçük veya orta ölçekli işletmeler olan şirketlere uygulanmaz (Bölüm 166, TIOPA). Küçük ve orta ölçekli bir işletmenin tanımı, 6 Mayıs 2003 tarihli Komisyon Tavsiyesi 2003/361/EC Ekine dayanmaktadır. Ancak, ilgili şirket seçerse veya belirli durumlarda İngiltere Gelir ve Gümrük İdaresi (HMRC), bildirimde bulunduğu, transfer fiyatlandırması hükümleri bu kuruluşlara uygulanabilir hale gelmektedir.
- HMRC, Gelişmiş Fiyatlandırma Anlaşması (APA) süreci olan yasal bir gümrükleme mekanizması sağlamaktadır. Resmi APA süreci, bir müşteriye gelecekteki işlemlerin transfer fiyatlandırması işlemi hakkında kesinlik verebilmesinin tek yoludur.
- Transfer fiyatlandırması dokümantasyonu veya hataları için belirli bir ceza rejimi yoktur, ancak genel öz değerlendirme cezaları transfer fiyatlandırması sorunları için de geçerlidir. Vergi mükelleflerinin, herhangi bir dönem için doğru ve eksiksiz bir vergi beyannamesi yapmak için gerekli kayıtları tutması ve saklaması gerekmektedir.
- HMRC, sorunların niteliği, boyutu ve karmaşıklığı göz önüne alındığında, belgelerin muhafaza edilmesi gerekliliğinin makul olması gerektiğini kabul etmektedir. İşlem sırasında işletmenin birincil muhasebe ka-

yıtlarını tutmasını beklemektedir. Ancak, bir emsalin uzunluğu sonucunu gösteren kanıt, HMRC tarafından talep edilene kadar hazırlanamayabilir. Genel olarak, söz konusu konular karmaşık veya yüksek değerli ise, ilgili vergi beyannamesini göndermeden önce bir analiz yapılması tavsiye edilmektedir.

3.1.3- Türkiye

Türkiye'de 2006 yılında uygulamaya konulan 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu ile transfer fiyatlandırması mevzuatı yeniden yapılandırılmıştır. Kanun'un 13'üncü maddesinde "Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı" başlıklı madde düzenlemenin çerçevesini belirlemiştir.³⁶

Türkiye'de transfer fiyatlandırmasına ilişkin düzenleme esas itibarıyla ayrıntılı olarak Kurumlar Vergisi Kanunu'nda düzenlenmiş olmakla birlikte hükümlerin gelir vergisi mükellefleri hakkında da uygulanacağı belirtilmiştir. Türk vergi yasalarında transfer fiyatlandırmasına ilişkin düzenlemeler OECD düzenlemeleri başta olmak üzere uluslararası bakımdan gelişmeler çerçevesinde etkilenmiştir. Kuşkusuz Türkiye'nin özellikle 2000'li yıllardan sonra dış ticaret hacminin yükselmesi ile buna paralel olarak çok uluslu şirket sayısının artması gösterilebilir. 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 13'üncü maddesi ile 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 41/5'inci maddeleri uyarınca transfer fiyatlandırması mevzuatının öne çıkan özellikleri şu şekildedir.³⁷

³⁶ Selami GÜNEY ve Ramazan BOZKURT "Türkiye'deki Transfer Fiyatlandırma Uygulamalarının Vergisel ve Diğer Faktörler Dikkate Alınarak İncelenmesi". (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/426888>). Erişim tarihi: 21 Mayıs 2021.

³⁷ 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu. (www.mevzuat.gov.tr). Erişim tarihi: 20 Haziran 2021.

193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu. (www.mevzuat.gov.tr). Erişim tarihi: 20 Haziran 2021.

OECD. "Transfer Pricing Country Profiles". (<https://www.oecd.org/tax/transfer-pricing/transfer-pricing-country-profiles.htm>). Erişim tarihi 25 Nisan 2021.

Hüseyin IŞIK. a.g.e. s. 343.

- KVK ve GV kanunları kapsamında yer alan Türkiye'deki tam ve dar gerçek kişi mükellefler ile kurumların tamamı transfer fiyatlandırması mevzuatı kapsamında değerlendirilmektedir.
- KVK'ya göre kurumların ilişkili şirketlerle emsallere uygunluk ilkesine aykırı olarak tespit ettikleri fiyat veya bedel üzerinden transfer fiyatlandırmasına konu mal veya hizmet alım ya da satışında bulunmaları durumunda kazancın örtülü olarak dağıtıldığı ya da transfer edildiği kabul edilmektedir.
- Alım, satım, imalat, kiralama, kiraya verme, ikramiye, ücret, ödün para alınması ve verilmesi işlemleri her hal ve şartta ilişkili kişiler arasında yapılmak koşuluyla transfer fiyatlandırmasının kapsamı içinde değerlendirilmektedir.
- Yasal düzenleme ilişkili kişilerle yapılan işlemlerde emsallere uygunluk ilkesini (Arm's Length Prensipli) aramaktadır.
- KVK'da transfer fiyatlandırmasının en önemli bileşeni olan ilişkili, bağımlı kişinin tanımı yapılmakla birlikte ilgili kanuna istinaden çıkarılan tebliğlerde konu tanımının yanında örneklerle ayrıntılı anlatılmaktadır.
- Transfer fiyatlandırmasına konu işlemlerin yapıldığı ülke vergi sistemlerinin, Türkiye'de uygulanan vergi kanunlarının ortaya koyduğu vergilendirme kapasitesi ile eşit düzeyli bir vergilendirme imkanı sağlayıp sağlamadığı ve ülkeler arasında transfer fiyatlandırması başta olmak üzere vergisel konulara ilişkin bilgi değişimi anlaşmalarının göz önünde bulundurulması suretiyle ilan edilecek ülkelerde yapılan işlemler ilişkili kişiler arasında yapılmış sayılmaktadır.
- Transfer fiyatlandırmasında ilişkili kişi doğrudan veya dolaylı ortaklık şeklinde oluşturulan durumlarda işlemin transfer fiyatlandırması mevzuatı açısından değerlendirilebilmesi için en az %10 oranında ortaklık payı aranmaktadır.
- Emsallere uygunluk ilkesi KVK'nın 13'üncü maddesinde, bağımlı kişi ve kurumlar arasında yapılan her türlü mal ve hizmet alım ve satımında fiyat veya bedelin, aralarında dolaylı veya doğrudan ilişki bulunmayan kişi/kurumların aynı neviden işlemlerinde uygulayacakları fiyat ya da bedele uyumlu olması şeklinde tanımlanmıştır.
- Türk vergi yasalarında transfer fiyatlandırmasında OECD Transfer Fiyatlandırması Rehberi'nde belirtilen; karşılaştırılabilir fiyat yöntemi, maliyet artı yöntemi, yeniden satış fiyatı olmak üzere geleneksel yöntemlerin; işleme dayalı net kâr marjı yöntemi ile kâr bölüşüm yöntemleri olarak ise diğer yöntemlerin uygulanabileceğini belirtmektedir. Fiyat veya bedelin bu yöntemler vasıtasıyla tespit edilemediği durumlarda ise mükelleflerin işleme en uygun fiyatı kendilerinin belirlemelerine imkan vermektedir.
- Türk vergi yasaları uyarınca tam veya kısmi olarak transfer fiyatlandırması yapılması örtülü kazanç dağıtımı olarak ifade edilmektedir. Transfer fiyatlandırmasına konu işlemlerin ilgili vergi kanunları uyarınca gerçekleştiği dönem sonu itibarıyla de örtülü olarak dağıtılan kazanç kar payı olarak dikkate alınmakta, dağıtan kurumun gelir tablosundaki ilgili hesap döneminin kar zararıyla ilişkilendirilmeksizin dağıtılan kişinin hukuki statüsüne göre stopaja tabi tutulmaktadır. Bununla birlikte, kendisine örtülü kazanç transferinden dolayı kar payı aktarılan tarafın KVK uyarınca kurum olması durumunda elde edilen gelir stopaja tabi olmayıp ilgili mükellef nezdinde verilecek beyanname ile vergilendirilmektedir. Ancak Türk vergi yasalarında tam mükellef bir kurumun tam mükellef bir başka kurumun sermayesine iştirakinden dolayı elde edeceği kazançlar kurumlar vergisinden istisna olduğundan söz konusu kar payı

iştirak kazançları istisnası olarak değerlendirilmektedir.

- Türk vergi kanunlarında transfer fiyatlandırması yapıldığının tespit edilmesi durumunda gerekli olan vergisel işlemlerin dağıtan ilişkili kişi/kurum nezdinde yapılmasını takiben karşı taraf nezdinde düzeltme yapılmasına imkan tanınmaktadır. Ancak bu düzeltmenin yapılabilmesi için örtülü kazanç dağıtımında bulunan ilişkili kişi/kurum nezdinde yapılan tarhiyatların sonucunda tarh edilen vergi ve cezaların kesinleşmiş ve ödenmiş olma şartları birlikte aranmaktadır.
- Türk vergi kanunlarında özellikle OECD ve diğer AB ülkelerinden farklı olarak, tam mükellef kurumlar vergisi mükellefleri ile dar mükellef kurumların Türkiye’de mevcut olan iş yeri veya daimi temsilcilerinin ülke içinde ilişkili kişi bağlamında gerçekleştirdikleri transfer fiyatlandırmasına konu işlemlerde örtülü kazanç dağıtımının kabulü hazine zararı şartının ortaya çıkması koşulluna bağlanmıştır.
- Türk vergi kanunları uyarınca transfer fiyatlandırmasına göre aralarında ilişkili kişi statüsü bulunan mükelleflerin kapsam dahilinde gerçekleştirdikleri işlemleri raporlayıp vergi idaresine başta beyanname ve raporlar ile bildirmeleri aranmaktadır.
- Türk vergi kanunlarında transfer fiyatlandırması yoluyla vergi kaybına sebep olan mükellefler için ayrı bir ceza sistemi ön görülmemiş olup, kanunların genel ceza mantığı içinde ceza önerilmektedir.

3.2- AB Ülkeleri

AB tarafından dolaysız vergiler alanında yek-

nesaklık oluşturma çabaları günümüzde devam etmekle birlikte, sürecin dolaylı vergilerde oluşturulmaya çalışılan uyumlaştırma çalışmalarından daha yavaş ilerlediğini söyleyebiliriz. AB bu konuda üye devletlerine çok ısrarcı davranmayıp, zorlayıcı hükümlerden uzak durmaktadır. Dolayısıyla AB’nin bu tutumunun bir sonucu olarak dolaysız vergiler alanında üye devletler arasında tam bir uyumun olduğu söylenemez. AB bu konularda, egemenlik hakkının bir göstergesi olan vergilendirme yetkisinin üye ülkelerin iç hukuku dahilinde öncelikte olduğunu kabul etmektedir. Transfer fiyatlandırmasına konu düzenlemeler de AB üye ülkelerde dolaysız vergiler arasında sağlanmaya çalışılan uyumlaştırma kapsamındaki konularının başında gelmektedir.³⁸

AB’de çifte vergilemenin önlenmesi ile transfer fiyatlandırmasının olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak için yapılan çalışmalar 1976 yılında başlamıştır. Söz konusu çalışmaların temelini tahkim anlaşmasına dayanan direktif oluşturmaktadır. Söz konusu tahkim anlaşmasının ortaya koyduğu direktife göre transfer fiyatlandırmasında emsallere aykırı tespit edilen fiyat veya bedel üzerinden işlem tesis edilmesi nedeniyle üye devletlerden biri tarafından yapılan vergi tarhiyatı şayet çifte vergilendirme problemine yol açıyorsa, karşı taraf için bir düzeltme yapılması gerekmektedir.³⁹ Çalışmamızın bu bölümünde AB’nin transfer fiyatlandırmasına olan bakış açısını yansıtan seçilmiş bazı ülkelerde konuya ilişkin düzenlemelere değinilecektir.

3.2.1- Almanya

Alman vergi hukukunda transfer fiyatlandırması genel olarak Kurumlar Vergisi Kanunu’nda düzenlenmiştir. Çok ayrıntılı düzenlemeler içermemekle birlikte Alman Kurumlar Vergisi Kanunu ilişkili ortakların emsallere aykırı tespit edilen

³⁸ Ahmet KURŞUN. *a.g.e.* s. 38.

³⁹ Hüseyin IŞIK(b). *a.g.e.* s. 64.

bedel ya da fiyatlar üzerinde gerçekleştirdikleri işlemlerle vergi matrahının azaltılmasını kabul etmemektedir.

Alman vergi hukukunda transfer fiyatlandırması detaylı olarak düzenlenmemiştir. Transfer fiyatlandırması ile ilgili temel kurallar 1983 tarihinde oluşturulmuş idari ilkelerle şekillenmiştir. Almanya'da geçerli transfer fiyatlandırması kuralları Kurumlar Vergisi Kanunu ile OECD Transfer Fiyatlandırma Modeli'nin 9/1'inci maddesinde düzenlenmiştir. Alman vergi sisteminde transfer fiyatlamasıyla ilgili temel ilke ve uygulamalar şu şekildedir.⁴⁰

- Almanya'da transfer fiyatlandırması Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 8/a maddesinde düzenlenmiştir. 2003 yılı kadar yalnızca ilişkili yabancı ortaklar tarafından verilen borçlar bu kapsamda değerlendirilirken son yapılan düzenlemelerde bu ayırım kaldırılmıştır.
- Örtülü sermaye için faiz ödeyen açısından kanunen kabul edilmeyen gider, faiz alan taraf için ise kar payı sayılmaktadır.
- Alman Kurumlar Vergisi Kanunu'nda matrahın tespitinde örtülü dağıtılan kazançların dikkate alınacağı belirtilmek suretiyle konu geniş bir şekilde vergi idaresinin yorum ve içtihatlarına bırakılmıştır.
- Firmalar düzeyinde ülke içinde emsallere aykırı gerçekleşen alım ve satım işlemleri Alman Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 8(3) maddesi uyarınca örtülü kar payı dağıtımı olarak dikkate alınmaktadır. Örtülü kar payı ilişkili firmalar arasında gerçekleşen ve vergilendirilebilir karı azaltan bir durum olarak değerlendirilmektedir.
- Alman vergi mevzuatında transfer fiyatlandırmasıyla ilgili geniş tanımlamalar yerine kanuna göre çıkarılan kurumlar vergisi

tebliğinde konu örneklerle yer verilmek suretiyle açıklanmıştır.

- Almanya transfer fiyatlandırmasında hukuki olarak OECD Transfer Fiyatlandırmasına bağlı olmamakla birlikte emsale uygun fiyat ya da bedelin tespitinde önerdiği karşılaştırılabilir fiyat yöntemi, yeniden satış fiyatı yöntemi ile maliyete ilave yöntemini kullanmaktadır.
- Alman Transfer Fiyatlandırması mevzuatı tam olarak OECD mevzuatıyla uyumlu olmamakla birlikte Arm's Lenght prensibi olarak ifade edilen emsallere uygunluk ilkesini içermektedir.
- Alman Vergi Hukukunda OECD Transfer Fiyatlandırması Modeli veya Transfer Fiyatlandırması Rehberi direkt bağlayıcı olmamakla birlikte, yasalarda transfer fiyatlandırmasına ilişkin spesifik bir düzenleme olmaması durumunda yerine göre referans alınabilmektedir.
- Alman vergi yasalarında, transfer fiyatlandırmasına konu işlem yapan mükelleflerin bu türden işlemlerini raporlayıp vergi idaresine bildirmeleri gerekmektedir.
- Alman vergi yasalarında, gayri maddi hakların transfer işlemleri transfer fiyatlandırması kapsamında yer almaktadır.
- Alman vergi yasaları grup içi spesifik hizmet işletmelerinin işlemlerini transfer fiyatlandırması kapsamında değerlendirmekte olup, bu tür işlemlerde emsallere uygunluk ilkesi aranmaktadır.

3.2.2- Fransa

Fransa'da transfer fiyatlandırmasına konu temel düzenleme ülkede geçerli olan Genel Vergi Kanunu'nun 57'nci maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu maddede özetle;⁴¹

⁴⁰ Hüseyin IŞIK(b). a.g.e. s. 73-78.

OECD. "Transfer Pricing Country Profiles". (<https://www.oecd.org/tax/transfer-pricing/transfer-pricing-country-profiles.htm>). Erişim tarihi: 25 Nisan 2021.

⁴¹ Légifrance. "Tax Code". (https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000029355359/). Erişim tarihi: 2 Mayıs 2021.

“Bağımlı olan veya Fransa dışında yerleşik şirketlerin kontrolünde olan şirketler tarafından ödenmesi gereken gelir vergisinin azaltılması için, kazançlar dolaylı olarak satın alma veya satış fiyatlarının artırılması veya azaltılması yoluyla veya diğer araçlarla, hesaplar tarafından tanınan sonuçlara dahil edilir. Aynı şey, bir şirket veya gruba bağımlı olan ve aynı zamanda Fransa dışında bulunan şirketlerin kontrolüne sahip şirketler için de geçerlidir. Transfer, yabancı bir Devlette veya Fransa dışında bulunan ve 238. maddenin ikinci fıkrası anlamında vergi rejimi imtiyazlı olan bir bölgede yerleşik şirketlerle gerçekleştirildiğinde, bağımlılık veya kontrol şartı aranmaz.” demek suretiyle transfer fiyatlandırması yoluyla vergi matrahının azaltılmasının kabul edilmediği ifade edilmiştir.

Fransa vergi kanunlarında transfer fiyatlandırması ile ilgili olarak doğrudan bir düzenleme yer almamaktadır. Vergi matrahının tespitinde indirimi kabul edilemeyen giderlerin düzenlendiği bölümlerdeki hükümler transfer fiyatlandırması alanında da geçerlidir. Fransız vergi hukukunda transfer fiyatlandırması ile ilgili düzenlemelere Genel Vergi Kanunu ile Vergi Usul Kanunu’nda yer verilmiştir. Özellikle Genel Vergi Kanunu’nun 57’nci maddesinde firmaların ilişkili oldukları yurt dışı firmalara düşük bedel veya fiyattan mal satmaları veya satın almaları vergi matrahını azaltıyorsa emsallere uygun fiyat veya bedele göre düzeltme yapılabileceği ifade edilmektedir. Fransız vergi sisteminin, OECD Transfer Fiyatlandırması Modeli’nin 9/1’inci maddesi ile uyumunu gözetmek suretiyle transfer fiyatlandırması ile ilgili olarak öne çıkan düzenlemeleri özetle aşağıda ifade edilmiştir:⁴¹

- Fransa’da yer alan bir firmanın yurt dışı ülkedeki ortağına transfer fiyatlandırması yoluyla kar transfer ettiğinin kabulü Fransız

Vergi İdaresi’nin bu konuyu somut olarak ortaya koymasına yani iki firma arasındaki ilişkiyi belirlemesi gerekmektedir. Diğer bir husus ise, zorunlu olmamakla birlikte ilişkili ortak firmanın bulunduğu ülke vergi sisteminin Fransız vergi sistemine göre daha tercih edilebilir bir yapıda olmasıdır.

- Fransız firmalar tarafından yabancı ülkelerdeki ortağı bulundukları firmalara yüksek oranlardan faiz ödenmesi durumunda Fransız Vergi İdaresine bu durumun vergisel sonuçlarını düzeltilmesi konusunda yetki vermektedir. Ayrıca Fransa’da yerleşik bir firma ilişkili şirket ile emsallere aykırı fiyat veya bedeller üzerinden alım satım gerçekleştirmiş ise bu avantajlar vergi matrahının tespitinde gider ya da maliyet olarak kabul edilmemektedir.
- Transfer fiyatlandırmasının konusu içinde bulunan borç alma verme işlemleriyle ilgili olarak Fransız Vergi Usul Kanunu 238A numaralı maddesinde açıklama yapılmıştır. Buna göre Fransa’da yerleşik mükelleflerin vergi avantajı olan bir ülkede bulunan ilişkili ortaklarından yaptıkları borçlanmalara ödeyecekleri faizler vergi matrahının tespitinde dikkate alınmamaktadır. Ödenen faizlerin indirimine konu edilebilmesi için avantajlı vergi sisteminin bulunduğu ülkede bulunan ilişkili firmanın Fransa’ya göre daha fazla vergi ödemesi aranmaktadır.
- Fransız Genel Vergi Kanunu uyarınca şirket ortaklarının şirkete verdikleri borçların faizlerinin gider olarak dikkate alınabilmesi için ortağın şirket için taahhüt ettiği sermayeyi ödemesi, ortağa ödenecek olan faiz oranının maksimum şirket tahvil faiz oranı kadar olabileceği ve şirket ortağının en faz-

⁴¹ Hüseyin IŞIK(b). a.g.e. s. 78-80.

OECD. “Transfer Pricing Country Profiles”. (<https://www.oecd.org/tax/transfer-pricing/transfer-pricing-country-profiles.htm>). Erişim tarihi: 25 Nisan 2021.

la şirketteki sermaye payının maksimum %150'sine kadar borç verebileceği şeklinde sınırlamalar mevcuttur.

- Fransa'da transfer fiyatlandırmasına konu işlemler uzmanlık gerektirdiğinden bu konularla ilgili bilgi toplamak ve incelemekle Fransız Ulusal ve Uluslararası İnceleme Bölümü (National and International Audit Departmant) yetkilendirilmiştir.
- Fransa vergi yasaları transfer fiyatlandırmasına konu bağımlı kişi/kurumlar arasında gerçekleşen işlemlerde emsallere uygunluk ilkesini (Arm's Lenght) aramaktadır.
- Fransa vergi yasalarında OECD Transfer Fiyatlandırması Rehberi tek başına bağlayıcı olmamakla birlikte, transfer fiyatlandırmasına konu idari işlemlerde doktrin olarak dikkate alınabilmektedir.
- Fransa transfer fiyatlandırması mevzuatı doğrudan ilişkili kişi kavramının tanımını yapmamakla birlikte Genel Vergi Kanunu'nun 57'nci maddesinde bu kavrama atf yapılmıştır. Dolayısıyla ilişkili kişi veya bağımlılık olgusu gerçekleşen her fiili olay için ayrı ayrı değerlendirilmektedir.
- Fransa vergi yasaları ülke dışındaki avantajlı vergi rejimlerine sahip ülkelere yapılacak kar transferlerini transfer fiyatlandırması kapsamında değerlendirmektedir.
- Fransız vergi hukukunun transfer fiyatlandırması kurumuna olan yaklaşımı esas itibarıyla uygulamaya yönelik yöntem ve düzenlemeler bakımından genellikle OECD Transfer Fiyatlandırması Rehberi'nden ayrışmakla birlikte, bağımlı işletmeler arasında yapılan bu türden işlemlerin vergi matrahının azaltılmasında kabul etmeyerek bu noktada eş güdüm sağlamaktadır.
- Fransız vergi yasalarında, transfer fiyatlandırmasında kullanılan fiyat tespit yöntemleriyle ilgili olarak özel bir mevzuat veya

düzenleme bulunmamakla birlikte işlemin mahiyetine en çok uyum sağlayan metot uygulamada dikkate alınmaktadır.

- Fransa vergi hukukunda transfer fiyatlandırmasının en önemli bileşenlerinden birisi olan karşılaştırılabilirlik analizi büyük ölçüde OECD Transfer Fiyatlandırma Rehberi'yle uyumludur.

4- TRANSFER FİYATLANDIRMASI KURUMUNUN BENZER VE FARKLI YÖNLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

OECD ve AB'ye üye ülkeler ticari faaliyetlerin küreselleşmesiyle birlikte vergi mevzuatlarını yeni durumlara uyarlamayı tercih etmişlerdir. Vergi gelirlerine olan gereksinim artarak devam ettiği sürece gelişim ve güncelleme devam edecektir. Vergi yasalarında yer alan transfer fiyatlandırması bu noktada kavramsal olarak ortaya çıktığı ilk günden itibaren hızla gelişim ve güncellemeler yapılmak suretiyle üye devletlerin vergi mevzuatlarında yerini almıştır.

Türkiye OECD üyesi olmakla birlikte AB'ye üye değildir. Ancak, AB'ye üye olmayı kendisine hedef olarak belirlemiş bir ülkedir. Dolayısıyla AB'nin hukuki düzenlemelerinin çoğunu kendi hukuk iklimine dahil etmek suretiyle uyumlaştırma faaliyetlerine devam etmektedir. Uyumlaştırma çalışmalarının yapıldığı alanların başında ise vergisel mevzuat gelmektedir. Türkiye bu noktada AB ve OECD'nin transfer fiyatlandırması çalışmalarından etkilenmiş olup, mevzuatını kısmen bu ülkelerin mevzuatından yararlanmak suretiyle, kısmen de kendi ülke profilini dikkate alarak subjektif bir düzenleme hayata geçirmiştir. Çalışmamızın bu bölümünde seçilmiş bazı AB ve OECD ülkeleri ile Türkiye'de uygulanan transfer fiyatlandırması kurumunun benzerlik ve farklarına değinilecektir.

4.1- Benzer Yönlerinin Karşılaştırılması

OECD ve AB üye ülkeleri ile Türkiye'de uygulanan transfer fiyatlandırması mevzuatlarına

bakıldığında pek çok alanda benzerliklerin yer aldığı gözlemlenmektedir. Söz konusu benzerlikler şunlardır:

- Transfer fiyatlandırmasının en önemli bileşeni olarak kabul edilen Arm's Lenght prensibi çalışmamızda yer alan OECD ve AB üye ülkelerinde olduğu gibi Türk vergi mevzuatı tarafından benimsenmiştir.
- Transfer fiyatlandırmasında fiyat tespit yöntemi olarak ileri sürülen geleneksel yöntemler olarak ifade edilen karşılaştırılabilir fiyat yöntemi, maliyet artı yöntemi ve yeniden satış fiyatı yönteminin OECD ve AB üye ülkelerde yer almasına paralel olarak Türk vergi mevzuatında da aynı isimlerle benimsenmiştir.
- Transfer fiyatlandırmasında geleneksel fiyatların dışında kar bölüşüm ve işleme dayalı net kar marjı yöntemlerinin OECD ve AB üye devletleri yanında Türk vergi kanunlarında da uygulanabilir olarak benimsenmiştir.
- Transfer fiyatlandırmasında, transfere konu işlemleri gerçekleştiren mükelleflerin işlem bilgilerini, fiyat ve bedellere ilişkin muhtelif bilgileri raporlayıp vergi idarelerine sunma zorunluluğu, OECD ve AB üye devletler ile paralel olarak Türk vergi mevzuatı tarafından da aranmaktadır.
- Transfer fiyatlandırmasına konu yapılacak vergi tarhiyatlarında OECD ve AB ülkelerinin çoğunluğunda ayrı bir vergi ceza rejimi öngörülmemiş olmakla birlikte (*Birleşik Krallık Hariç*) vergi yasalarının genel ceza rejimi kapsamında işlem yapılmaktadır.
- Transfer fiyatlandırmasına konu işlemlerde OECD ve AB üye ülke kanunları ile Türk vergi kanunlarında karşı taraf düzeltme işlemlerinin belirli koşullar altında yapılabileceği kabul edilmiştir.
- Transfer fiyatlandırmasına konu işlemlerde fiyat ya da bedel tespitinde kullanımı olan yöntemler konusunda kesin bir sıralama

veya öncelik olmadığı, işlemin mahiyetine göre en uygun yöntemin belirlenebileceği noktasında OECD ve AB üye ülke mevzuatları ile Türk vergi mevzuatı paralellik göstermektedir.

- Transfer fiyatlandırmasına konu işlemlerde vergi idareleri tarafından işlem yapılabilmesi için taraflar arasında doğrudan veya dolaylı bir ilişki, ortaklık, bağ aranmaktadır. Bazı ülkeler oransal olarak belirleme yaparken bazı ülkeler se fiili duruma göre karar vermektedir. Türkiye bu noktada doğrudan veya dolaylı ilişkinin ortaklık olarak kurulduğu durumlarda %10 hisse veya oy hakkını aramaktadır.

4.2- Farklı Yönlerinin Karşılaştırılması

Çalışmamızda transfer fiyatlandırmasına ilişkin benzerlik ve farklılıkları ele aldığımız AB ile OECD ülkeleri ile Türkiye vergi mevzuatlarında özü itibariye ortak pek çok hüküm yer almakla birlikte uygulama ve sonuçları itibariyle ayrışan hususlarda göze çarpmaktadır. Çalışmamızın bu bölümünde transfer fiyatlandırmasıyla ilişkin seçilmiş AB ve OECD ülkeleri ile Türkiye arasında mevcut farklar şunlardır:

- Türk vergi yasalarında transfer fiyatlandırmasında ilişkili kişi kavramı ayrıntılı bir şekilde tanımlanmıştır. Bununla birlikte çoğu AB ve OECD ülkesinde ilişkili kişi kavramı tanımlanmamış olup fiili durumdan her olay itibariyle çıkartılmaktadır.
- AB ve OECD ülkelerinin çoğunda grup içi şirketlerin vergilendirilmesinde şube mantığıyla hareket edildiğinden tek bir ana şirket tarafından beyannameler verilmektedir. Böylece grup içi şirketlerin aralarında ilişki bulunan grup içi şirketlerle emsale uygun olmayan fiyat ya da bedel üzerinden işlem gerçekleştirmesinin bir önemi kalmamaktadır. Yani söz konusu ülkelerde grup içi şirketlerin gelir ve giderlerinin konsolide

edilmesi neticesinde konsolide beyan uygulaması görülürken Türk vergi kanunlarında bu sistemin şube merkez işletmeler için mümkün iken grup içi şirketleşmelerde bu durumun geçerli olmadığı bilinmektedir.

- AB ile OECD ülkelerinde mal ve hizmet piyasaları daha sağlıklı bir yapıya kavuştuğundan, maliyet ve karlılık oranlarında dalgalanmalar nispeten az olduğundan dolayı işlemlere konu mal ve hizmetlerin fiyatlarının yer aldığı veri tabanı şeklinde uygulamalar çoktur. Dolayısıyla transfer fiyatlandırmasına konu işlemlerde işleme konu mal veya hizmetin emsali kapsamı geniş olan veri havuzundan çekilip kullanılabilir. Bununla birlikte ülkemizde transfer fiyatlandırmasına konu olan mal ve hizmetlerin fiyat ya da bedellerin yer aldığı, bağlayıcı ve tutarlı bir veri havuzunun oluşturulmadığı bir gerçektir.
- Transfer fiyatlandırmasında fiyat tespit yöntemlerinden birisi olan peşin fiyatlandırma anlaşmaları Türkiye’de AB ve OECD ülkelerine kıyasla çok az sayıda olup etkin bir şekilde uygulanmamaktadır. Transfer fiyatlandırmasına konu işlemlerin ilgili şirketler bünyesinde sübjektiflik özelliklerinden dolayı en makul yöntemin peşin fiyatlandırma anlaşmaları kapsamında mükellef ile vergi idaresi arasında belirlenebileceği aşikardır. Söz konusu yöntem AB ile OECD ülkelerinde Türkiye’ye göre daha fazla başvurulmaktadır.
- AB ile OECD ülkeleri ile Türkiye arasında transfer fiyatlandırması mevzuatının ayrıştığı en önemli konuların başında Türkiye’de ülke içinde gerçekleştirilen işlemlerde Hazine zararı kavramının aranıyor olmasıdır. Bu kapsamda, Türkiye’de ilişkili kişiler arasında emsallere uygun olmayan fiyat ve bedellerle gerçekleşen işlemlerden kaynaklı transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü ka-

zanç dağıtımının varlığı hazine zararı şartının doğmasına bağlanmıştır. Yani, tam mükellef kurumlar ile dar mükellef kurumların ülke içinde gerçekleştirdikleri işlemlerde hazine zararı doğmuş ise gerekli olan tarhiyatlar yapılmaktadır. Yapılan tarhiyatların kesilmesi ve ödenmesi durumunda ise karşı tarafa düzeltme yapma hakkı verilmektedir. Oysa, AB ile OECD ülkelerinde ilişkili kişilerle emsallere uygunluk ilkesine aykırı olarak belirlenen fiyatlar üzerinden yapılacak işlemlerde tarhiyat için Hazine zararı şeklinde bir uygulama mevcut değildir.

- Türkiye’de transfer fiyatlandırmasına konu mevzuat ilişkili firmaların hem yurt içi işlemlerinde, hem de yurt dışı işlemlerinde uygulanırken, seçilmiş AB ile OECD ülkelerinde genellikle yurt dışı işlemlerde transfer fiyatlandırması kurumunun uygulandığı görülmektedir.

SONUÇ

Dünyada hızla artan küreselleşmeyle birlikte sermaye hızla hareket eder bir pozisyona bürünmüştür. Kar maksimizasyonu hedefleyen işletmeler ise karlarını maksimize edebilecekleri ulusal sınırları aşan bir ortam gözlemlemeye başlamışlardır. Dolayısıyla sermaye yüksek mobilite altında daha cazip koşulların mevcut olduğu limanlara yönelmiştir. Sermayenin tercih edebileceği cazip limanların en önemli özellikleri ise sundukları vergisel avantaj ve dezavantajlar olarak ön plana çıkmaktadır. Bu noktadan hareketle ülkelerde yerleşik mükelleflerinin vergisel avantaj elde etmek için, vergisel avantajları çok olan ülkelere kar transferi yapmaları veya vergisel şartların daha sıkı ve zorlayıcı olduğu ülkelere ise maliyet kaydırmaları yapmak suretiyle vergi matrahlarını aşındırmaları gündeme gelmiştir. Vergisel kayıp alanı olarak ortaya çıkan bu hususlar transfer fiyatlandırmasının vergi

mevzuatları tarafından kavranarak vergi güvenlik müessesesi olarak yasalarda yerini almasıyla sonuçlanmıştır.

Transfer fiyatlandırması noktasında Türkiye’de 2006 yılından önce yürürlükte bulunan 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu’nda transfer fiyatlandırmasıyla ilgili düzenleme olmakla birlikte 2006 yılında yürürlüğe yeni giren 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu’nda konu daha kapsamlı ve detaylı düzenlenmiştir. Özellikle yapılan bu düzenlemeyle başta OECD Transfer Fiyatlandırması Modeli’nde yer alan hususların büyük bir kısmının mevzuata uyarlanarak alındığı görülmektedir. Türkiye transfer fiyatlandırması kurumunu vergi güvenlik müessesesi olarak entegre etmekle birlikte uygulamanın başta OECD ve AB üye ülke uygulamaları ile benzerlik ve farklılıkları mevcuttur. Dolayısıyla vergileendirme yetkisinin kurumsallığı kadar uygulamanın şekillenmesinde bireysellik vergilemenin en önemli meclis yetkilerinin başında gelmesinden kaynaklanmaktadır. Ancak günümüz dünyasının geldiği konum itibarıyla sermaye hareketlerindeki yüksek mobilite firmaların vergisel koşullara duyarlılıklarını artırmıştır. Dolayısıyla uygulanması gereken transfer fiyatlandırması mevzuatının ulusal düzeyin yanında uluslararası düzlemde kavranması, işlemlere taraf olan ülkelerin uygulamalarında vergi matrahlarını korumaya yönelik düzenlemelerin eşgüdüm altında var olması ve uygulanması önem arz etmektedir.

Transfer fiyatlandırmasında etkinlik ve verimliliğin artırılması ve daha iyi vergi mevzuatlarına ışık tutma amacı güden bu çalışmada, seçilmiş OECD ve AB üye ülkeleriyle Türkiye’de uygulanan transfer fiyatlandırması mevzuatları genel hatlarıyla açıklanmış olup, düzenlemelerin benzerlik ve farklılıkları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Benzerlikler açısından, transfer fiyatlandırması noktasında referans kabul edilen OECD’nin ortaya koyduğu Arm’s Lenght olarak ifade edilen ve emsallere uygunluk ilkesi olarak Türkçeye çevrilen ilke, transfer fiyatlandırmasında geleneksel

ve diğer fiyat tespit yöntemleri, emsallere uygun olmayan fiyat ya da bedeller üzerinden yapılan işlemlerin vergi matrahının azaltılmasında kabul edilmemesi; transfer fiyatlandırmasına konu işlemlerden kaynaklı vergisel kayıplara vergi cezalarının tatbik ediliyor olması; ilişkili kişilerin aralarında gerçekleştirdikleri işlemlerin transfer fiyatlandırmasının konusuna girebilmesi için fiilen ya da organik olarak ilişkinin aranıyor olması benzerlikler olarak göze çarpmaktadır.

Bunula birlikte farklılık olarak; ilişkili kişi kavramının net tanımı ülkemiz kurumlar vergisi mevzuatında yapılmakla birlikte özellikle bazı OECD ve AB üye ülkelerinde bu tarz bir tanımlamanın olmadığı, ancak, her olay itibarıyla ilişkinin fiili olarak arandığı bir yaklaşım söz konusudur. Diğer bir farklılık ise, bazı OECD ve AB üye ülkelerinde grup içi şirketlerin gelir ve giderlerinin konsolide edilmesi neticesinde konsolide beyan uygulaması mevcutken, Türk mevzuatında bu hususun sadece şube ve merkez işyerleri itibarıyla nispeten daha dar uygulanıyor olmasıdır. Transfer fiyatlandırmasına konu fiyat ve bedellerin tespit edilmesinde kullanılan “database” olarak ifade edilen veri bankalarının Türkiye’de çok sınırlı düzeyde bulunmakla birlikte, OECD ve AB üye ülkelerde bu tür veri bankalarının sayısı ve etkinliklerinin çok yüksek olması; transfer fiyatlandırmasında ilişkili kişi kurumlar arasında gerçekleşen işlemlerde fiyat tespit yöntemi olarak peşin fiyatlandırma anlaşmaları OECD ve AB üye ülkelerde ülkemize oranla çok daha sık kullanılması; Türkiye’de OECD ve AB üye ülkelerinden farklı olarak tam mükellef kurumlar ile dar mükellef kurumların ülke içinde yaptıkları işlemlerde transfer fiyatlandırmasının kabulü için Hazine zararının aranıyor olması başlıca farklılıklar olarak göze çarpmaktadır.

KAYNAKÇA

- AKSÜMER, E. (2015). “ABD Transfer Fiyatlandırması Siteminin Değerlendirilmesi”. Vergi Raporu Dergisi. Sayı 188.

- BÖBEK, Z. "Transfer Fiyatlandırmasında Emsal Tespitine İlişkin Yeni Yöntemler". (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/458481>). Erişim tarihi: 30 Haziran 2021.
- Centrum Danışmanlık. "Transfer Fiyatlandırması Yöntemleri ve Uygulamaları". (<https://www.vergiport.com/yayinlar/rehber/TRANSFER-FİYATLANDIRMASI-YONTEMLERi-VE-UYGULAMASI-REHBERi.pdf>). Erişim tarihi: 15 Nisan 2021.
- ÇELEBİ, A., K. ve ÖZCAN, P. M. (2017). "Transfer Fiyatlandırması Uygulamaları: Seçilmiş Ülkeler Açısından Bir Değerlendirme". Yönetim ve Ekonomi Dergisi. Sayı 2.
- Deloitte. "Transfer Fiyatlandırmasında Kâr Düzey Göstergeleri". (<https://www.verginet.net/Haber.aspx?ID=1245>.) Erişim tarihi: 21 Nisan 2021.
- DOĞAN Ş., YÜCE M., GERÇEK A. (2020). *Türk Vergi Sistemi*. Ekin Basım Yayın Dağıtım. Bursa.
- DOĞRUYOL, M. (2008) *Yeni Kurumlar Vergisi Kanunu Kapsamında Transfer Fiyatlandırması Vergi Denetmenleri Derneği*. Ankara.
- ERDEM M., ŞENYÜZ D., TATLIOĞLU İ. (2020). *Kamu Maliyesi*. Ekin Basım Yayın Dağıtım. Bursa.
- GÜMÜŞ, U., T., ve TAYBAKAN, R. (2018). "Transfer Fiyatlaması Ve Türkiye İncelemesi". Social Sciences Studies Journal. Sayı 28.
- GÜNEY, S. ve BOZKURT, S. "Türkiye'deki Transfer Fiyatlandırma Uygulamalarının Vergisel ve Diğer Faktörler Dikkate Alınarak İncelenmesi". (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/426888>). Erişim tarihi: 21 Mayıs 2021.
- IŞIK, H. (2005). *Çok Uluslu Şirketlerde Örtülü Kazanç ve Örtülü Sermaye*. T.C. Maliye Bakanlığı Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı. Ankara.
- IŞIK, H. (2014). *Uluslararası Vergilendirme*. On iki Levha Yayıncılık. İstanbul.
- Investopedia. "What Is an Arm's Length Transaction?". (<https://www.investopedia.com/terms/a/armslength.asp>). Erişim tarihi: 14 Nisan 2021.
- İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Odası (İYMMO). "Yeni Kurumlar Vergisi Taslağında Uluslararası Transfer Fiyatlamasına İlişkin Düzenlemeler". (<https://www.istanbulymmo.org.tr/Data/Platform/1183.pdf>). Erişim tarihi: 14 Mayıs 2021.
- KARA, M., C., ve ÖZ, E. (2016). "Uluslararası Vergilendirmede Hibrit Uyumsuzlukları Et-kisizleştirme Cabaları". Vergi Dünyası Dergisi. Sayı 416.
- KAYGUSUZ, S. ve DOKUR, Ş. (2005) "Transfer Fiyatlama Yöntemlerinin Değerlendirilmesi ve Faaliyet Tabanlı Transfer Fiyatlandırma Modeli". İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi. Sayı 2.
- KURŞUN, A. (2008). *Transfer Fiyatlandırması. OECD. AB. ABD Düzenlemeleri ve Türkiye'de Transfer Fiyatlandırması Rejimi*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul.
- Légifrance. "Tax Code".(https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000029355359/). Erişim tarihi: 02 Mayıs 2021.
- OECD. "Transfer Pricing Country Profiles". (<https://www.oecd.org/tax/transfer-pricing/transfer-pricing-country-profiles.htm>). Erişim tarihi: 25 Nisan 2021.
- SEVEN, A. ve CANBAY, T. (2015). *Transfer Fiyatlandırmasında Emsal Bedelin Belirlenmesinde Yaşanan Sorunları Türk Vergi Mevzuatı Açısından Değerlendirilmesi*. Vergi Müfettişleri Derneği. Ankara.
- Thomsen Reuters Practical Law. "Transfer pricing in the UK (England and Wales): overview". (<https://uk.practicallaw.thomson>

sonreuters.com/w-007 4630?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true). Erişim tarihi 21 Şubat 2021.

- TOKAY, U. O. (2010). *Çok Uluslu Şirketler Nezdinde Transfer Fiyatlandırması ve Türk Vergi Sistemindeki Uygulaması*. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul.
- 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu. (www.mevzuat.gov.tr). Erişim Tarihi: 26 Haziran 2021.
- 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu. (www.mevzuat.gov.tr). Erişim Tarihi: 26 Haziran 2021.